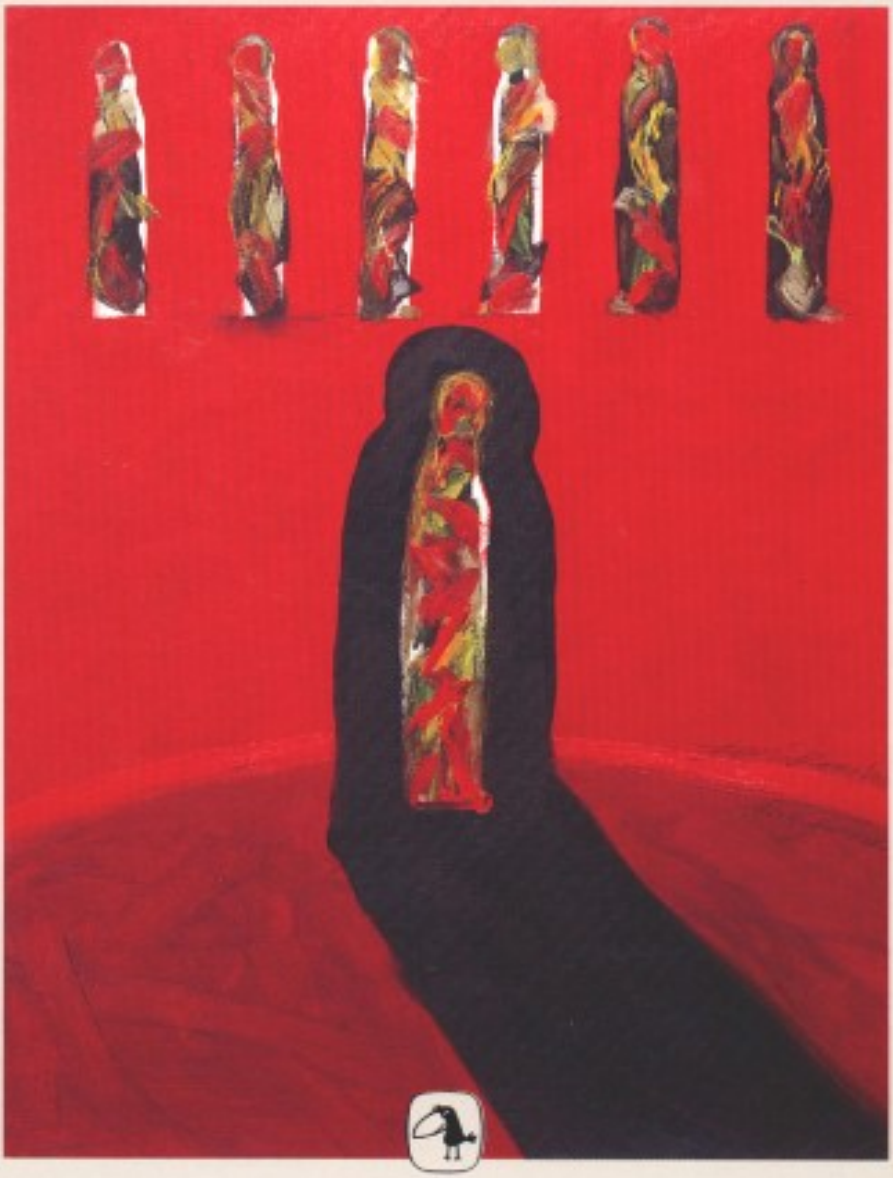
MURATHAN MUNGAN

TAZİYE

Murathan Mungan'ın oyunları:

MEZOPOTAMYA ÜÇLEMESİ

MAHMUD İLE YEZİDA
T. İş Bankası Kültür Yayınları, Nisan 1980
Dördüncü Basım: Metis Yayınları, Haziran 1999

TAZİYE
Dost Kitabevi Yayınları, Mart 1982
Dördüncü Basım: Aralık 1999

GEYİKLER LANETLER
Metis Yayınları, Mart 1993
İkinci Basım: Ağustos 1995

•

BİR GARİP ORHAN VELİ
Metis Yayınları, Mart 1993
Üçüncü Basım: Mart 1999

MEZOPOTAMYA ÜÇLEMESİ

Metis Yayınları
İpek Sokak No. 9, 80060 Beyoğlu, İstanbul

Metis Edebiyat
Taziye, *Mezopotamya Üçlemesi II*, Murathan Mungan

© Murathan Mungan
© Metis Yayınları, Temmuz 1992

Oyunun profesyonel ya da amatör topluluklar, dernek kuruluşları, okullar ve benzeri kurumlar tarafından her tür sahnelenmesi yazarın iznine bağlıdır.

Metis Yayınları'nda İlk Basım: Ekim 1992
Dördüncü Basım: Aralık 1999

Baskı Adedi: 2000

Yayın Yönetmeni:
Müge Gürsoy Sökmen

Kapak Resmi:
Fevzi Karakoç, *Taziye* için özgün resim, 1992
Kapak Tasarımı: Semih Sökmen

Dizgi ve Baskı Öncesi Hazırlık: Metis Yayıncılık Ltd.
Kapak ve İç Baskı: Yaylacık Matbaası
Cilt: Sistem Mücellithanesi

ISBN 975-342-014-5

Murathan Mungan

TAZİYE

METİS YAYINLARI

KİŞİLER

≈

ŞERHO AĞANIN BÜYÜK OĞLU
ŞERHO AĞANIN ORTANCA OĞLU
ŞERHO AĞANIN KÜÇÜK OĞLU
BAŞAĞITÇI
KEVSA ANA
BİRİNCİ AĞLAYICI
İKİNCİ AĞLAYICI
ÜÇÜNCÜ AĞLAYICI
BEDİRHAN AĞA
BİRİNCİ TÜFEKLİ
İKİNCİ TÜFEKLİ
ÜÇÜNCÜ TÜFEKLİ
DÖRDÜNCÜ TÜFEKLİ
BEŞİNCİ TÜFEKLİ
ALTINCI TÜFEKLİ
YEDİNCİ TÜFEKLİ
SEKİZİNCİ TÜFEKLİ
FASLA KADIN
HEJA
ULAK KADIN
ANLATAN
YAŞLI ERMİŞ KİŞİ
ULAK

önoyun

- Bir düş, bir sanrı gibi yarı ışıklandırılmış, belirsiz bir mekânın ve zamanın soyutlamalarıyla oynanmalıdır bu sahne.-

(Sahnenin gerisinde ve ortada yarım daire biçiminde çift kanatlı, zifiri koyulukta bir siyah kapı vardır. Kasrı ovaya bağlayan gizli merdivenlerin kapısıdır bu.

(Kapı ağır ağır iki yana açılır. Kapının açılmasıyla birlikte göz kamaştırıcı yoğunlukta delici bir ışık dolar sahneye. Işığın önünde üç kara gölge gibi Şerho Ağa'nın üç oğlu belirir. Işığı lekeler kara gölgeleri. Sonra ağır ağır sahnenin önüne doğru yürürler. Yürürken her üçü de yerde beyaz bir kefeni bir leş sürür gibi peşleri sıra sürümektedirler. Bir ellerinde bir tutam ak kefen, bir ellerinde kara tabancaları törensi bir suskunlukla seyirciye doğru gelir, dururlar. Kefeni sahnenin ortasına bırakırlar. Kefenin üzerine belli belirsiz kırmızı bir ışık düşer. Üç oğul abdest almayı yansılayarak törensi bir biçimde ellerini, kollarını yıkarlar. Onların ardından öteki oyun kişileri de ışığı lekeleyerek birer birer girerler sahneye. En son Tüfekliler girer. Son iki tüfekli girdikten sonra kapıyı kapatır, kapının iki yanında nöbete dururlar. Şimdi bir tek kefenin üzerindeki soluk ışık aydınlatmaktadır sahneyi. Oyuncular belirli bir düzenleme içerisinde yerlerini almışlardır.)

BAŞAĞITÇI— Hani bir ırmağa düşen insan sureti nasıl bulanıksa öyle bulanıktı yüzlerimiz;
gözlerimiz birer siyah tesbih tanesi gibi
sabırla çekiyordu günleri...

(Ağlayıcı Kadınlar kefenin başında tek sıra olmuşlardır. Bir ışık spotu sırayla donuk yüzlerini bir tesbih çeker gibi teker teker tarar. Son Ağlayıcı kadının yüzünden yere düşer ışık. Yerde beyaz kefenin üzerinde sancılanan Fasla Kadını aydınlatır. Fasla Kadının başı ve yüzü örtülüdür. Bir tek gözleri görünür.)

BAŞAĞITÇI— Fasla Kadının diri gövdesinde bir başka can daha göveriyordu.

(Sırtı dönük Bedirhan Ağa havaya bir el ateş eder. Sahnenin solunda dört kişi halay çekmeye başlar. Doğumu çabuklaştıran, kutsayan, doğum dileğini yerine getiren bir halaydır bu. Bolluğu, bereketi simgeleyen ritlerle süslenmiştir. Halay kısa bir süre devam eder. Bedirhan Ağa havaya bir el ateş eder. Halay kesilir.)

BAŞAĞITÇI— Fasla Kadının diri gövdesinde bir başka can daha kımıldıyordu. Bedirhan Ağanın tohumu tutmuştu. Fasla Kadının ak göğüslerine ak süt yürüyordu şimdiden. Belli ki ak büyüler kolluyordu duru bedenini. Bedirhan Ağanın tohumu tutmuştu.

(Kevsa Ana sahnenin arkalarında bir yerde, kızıl çaputlardan yalazlanmış bir dilek ağacının dibindedir. Gökte ateş rengi bir ay parıldar.)

KEVSA ANA— Belli ki bir lanet tutmuştu. Adaklarım boşa çıkıyordu. Yüreğimde bir kara kin, beni gün günden sarıyordu. Deprem görmüş ağaç gibiydim; Titriyordum. Oğlum elden gidiyordu.

AĞLAYICI KADINLAR— Törelerimiz elden gidiyordu.

KEVSA ANA— Kurbanlar kesiyordum ardı ardına.

AĞLAYICI KADINLAR— Kurbanlar yetmiyordu.

(Gökyüzünde yıldızlar yanar ansızın.)

KEVSA ANA— Yıldızlara soruyordum. Bir muştu verin bana, benden yana diyordum, oğlumdan yana diyordum, atalığımızdan-ağalığımızdan yana diyordum.

(Gökyüzünde yıldızlar ansızın söner.)

KEVSA ANA— Yıldızlar susuyordu.

BİRİNCİ AĞLAYICI— Karanlık sabrı koyultuyordu.

İKİNCİ AĞLAYICI— Karanlık öfkeyi demlendiriyordu.

ÜÇÜNCÜ AĞLAYICI— Karanlık zehri dinlendiriyordu.

(Bedirhan Ağa havaya bir el ateş eder. Sahnenin bir yanında dört uzun mum yakar dört kişi.)

BAŞAĞITÇI— Uzun mumlar yaktırıyordu Bedirhan Ağa derviş gecelerin sabrına yoldaş.

BİRİNCİ AĞLAYICI— Yaradılış suresi mi, Kıyamet suresi miydi Hocanın okuduğu mumların başında.

İKİNCİ AĞLAYICI— Bizler Nisâ sûresini okuyorduk kadınlığımızı her daim hatırda tutmak için.

ÜÇÜNCÜ AĞLAYICI— Bir doğumun bir yazgıya işaret olduğu nerde görülmüş? Bir doğumun bir töreye böylesine buyurduğu?

BEDİRHAN AĞA— Fasla Kadın mı gebeydi, töreler mi? yangın sualler dolanıyordu aklımın kıyısında

KEVSA ANA—Yüreğim mi depremdeydi, töreler mi? Sel basıyordu her gece yatağımı. Korkulu düşlerimde uzun bir beşik sallıyordum. Ben mi sallanıyordum, beşik mi?

BAŞAĞITÇI— Zaman ağır bir bataktı sanki. Günler hain, geceler zulümkârdı.

KEVSA ANA— Günlerin güneşini bağlamak için kara büyüler yazdırıyordum en zorlu hocaların soluğuyla.

BAŞAĞITÇI— Bir kez Fasla Kadının bedeni tohum tutmuştu.

(Sahnenin üzerinden kefeni çevreleyecek çapta kızıl bir tül iner. Kefeni ve Fasla Kadını içine alan bir silindir biçimini alır.)

AĞLAYICI KADINLAR— Fasla Kadın gün günden sancılanıyordu.

(Her iki tülü de içine alan siyah bir tül iner.)

TÜFEKLİLER— Töremiz gün günden sancılanıyordu.

(Bedirhan Ağa havaya birkaç el ateş eder. Her ateşte bir tül daha iner, iç içe geçerler. Tülün içerisi gözükmez artık. Fasla Kadın da, kefen de gözden yiter.)

BAŞAĞITÇI— Günlerin yaprağı dokuz ayı bir bir devirdi. Gün mızrak boyu yükseldi ovanın üzerinde.

(Tülden silindirin içinde çok cılız bir ışık belirir. Konuşmalar boyunca giderek güçlenecektir.)

AĞLAYICI KADINLAR— Biz dokuz ay tütsü yaktık tekkelerde, yatırlarda. Onca şeyhin eteğine yüz sürdük.
KEVSA ANA— Adak çaputları bağladım dilek ağaçlarına.

(Kevsa Ana dilek ağacının önünde mavi-kızıl bir yangına keser, adeta tapınmaktadır.)

TÜFEKLİLER— Mermiler gömdük kara toprağa.
KEVSA ANA— Rahmi kurusun diye Fasla Kadının dokuz ay, dokuz ırmak kuruttum.

(Ağacın dibine çöker, gitgide kızıllaşır.)

BİRİNCİ TÜFEKLİ— Toprağın suyu çekildi bu yüzden.
İKİNCİ TÜFEKLİ— Bereketin hükmü eksildi.
ÜÇÜNCÜ TÜFEKLİ— Gene de yağmur eksilmedi gökyüzünden.
DÖRDÜNCÜ TÜFEKLİ— Karnı burnunda bulutlar geçti dizi dizi ovanın ve de kasrın üzerinden.
BEŞİNCİ TÜFEKLİ— Gökyüzüne ateş etmedik bir zaman.
ALTINCI TÜFEKLİ— Bir buluta değmesin diye yolunu şaşırmış bir mermi.
YEDİNCİ TÜFEKLİ— Upuzun bıyıklar saldık kara gölgeli, ve böylece kendimizde topladık cümle erkekliği.
SEKİZİNCİ TÜFEKLİ— Ki kurusun diye Fasla Kadının rahmindeki erkek sureti.

(Bedirhan Ağa havaya bir el ateş eder. Tüllerin üzerine sarmal bir biçimde halkalana halkalana buğday yağmaya başlar.)

BEDİRHAN AĞA— Bir oğul isterem!
Neslimi tohumunda taşıyacak bir oğul.
Mülküme ve hükmüme sahap çıkacak bir oğul.

KEVSA ANA— Onca efsuncuya akıl danıştım. Hikmet yazdırdım oncasına. Oğlumu benden çalacak bir oğul vermesin diye uğursuz rahmi Fasla Kadının, binbir cindar hocaya muska bozdurdum. Yetmedi hiçbiri. Yetmedi hiç kimse.
Kendim baktım yıldızların, suların falına.
Aşikâr olsun diye yazgımızın menzili; göztaşları bıraktım körlüğün kuyusuna.

(Bedirhan Ağa tülün çevresini dolanır. Sanki tavaf etmektedir.)

BEDIRHAN AĞA— Bir oğul isterem! Ak yazgılı bir oğul. Cümle köylerime, tekmil toprağıma ve canlarıma sahap çıkacak bir oğul!

FASLA KADIN— (*Tülün içinden yankılanan sesiyle*) Bir oğul isterem! Benliğime, özüme, kimsesizliğime sahap çıkacak bir oğul. Can bulduğu bedenime, can katacak bir oğul. Yalnızlığıma yoldaş isterem! Bedirhan'ın bedeninden bir Bedirhan daha isterem!

(Kevsa Ana da tülün çevresini Bedirhan Ağanın ters yönünde dolanmaya başlar.)

KEVSA ANA— Cümle ululuları, bilge kişileri, efsuncuları dolaştım. Hocaların, şeyhlerin eşiğinde konakladım. Yüreğinin hukukunu çözemeyen Bedirhan'ın erliği çözülsün istedim. Bir oğula hasret, bir oğuldan ırak kalsın bir zaman. Vakta ki Fasla'nın sevdası yüreğinde efsununu çözene dek erliği kilit altında kalsın istedim.
Tutmadı dileklerim! Tutmadı lanetim! Ya şimdi yüreğimdeki bu kara kini ben nasıl çözeyim?

BEDİRHAN AĞA— Bir oğul isterem!
Sevdama bir suret isterem! Bir bilek, bir yürek daha gerek aşiretime. Ancak böyle dikilebilirem törelerin önüne. Fasla! Yüzümü yere yıkma benim. Bak seninle birlik sancı tutmakta kasıklarımı; Seninle birlik çoğalmaktayım.

BAŞAĞITÇI— Ay tutuldu bir gece.

(Sahne ay tutulmuş gibi ışıklandırılır. İniltiler, çığlıklar, doğumun sancılı töresi bir süre.)

BİRİNCİ AĞLAYICI— Cümle bilge ebeler kollarını sıvadılar. Zemzemle yıkadılar ellerini.

İKİNCİ AĞLAYICI— Bedirhan Ağanın kolları toprağa saplanmış bir mızrak gibiydi. Dört bir yanını dolanıyordu gölgesi.

ÜÇÜNCÜ AĞLAYICI— Kevsa Ana adak çaputları bağladığı ağaçlar gibiydi.

KEVSA ANA— Fasla Kadın tekin değildi. Yılan barındıran çöller gibiydi.

BAŞAĞITÇI— Beşik bir iki sallandı kendiğilinden. Ve Fasla Kadının feryadıyla çözüldü tutulan gece.

(Ay tutulması bozulur.)

BEDİRHAN AĞA— Kutlu işaretlerdir bu. Kasıklarım canlanır, suretim çoğalır.

FASLA KADIN— (*Tülün içinden yankılanan sesiyle*) Uyyy! Bağrımdan bir hançer sökersiniz sanki. Cigerim yanar!

BAŞAĞITÇI— Sabret Fasla Gelin! Doğumun sancılı töresidir bu.

KEVSA ANA— Bağrıma bir hançer saplarsınız sanki uyyy! Cigerim yanar!

BAŞAĞITÇI— Sabret Kevsa Aney. Analığın sancılı töresidir bu.

FASLA KADIN— Bedenim deprem altındadır.

BİRİNCİ AĞLAYICI— Analığın töresinden geçeceksin.

İKİNCİ AĞLAYICI— Gerdeğin bedelini ödeyeceksin.

ÜÇÜNCÜ AĞLAYICI— Sevdanın hukukunu tamam edeceksin.

KEVSA ANA— Töremiz deprem altındadır.

BAŞAĞITÇI— Devranın bedelini ödeyeceksin.

(Kızıl bir yangın gibi giderek tutuşmaktadır ağaç. Tülün içindeki ışık da yoğunlaşmıştır. Sahnenin ışıkla varedilen iki odak noktasını oluştururlar. Kevsa Ana, ağacın eteğine varır. Kırmızı ışığa bir hançer gibi saplanmıştır. Dualar okur.)

BEDİRHAN AĞA— Bir oğul isterem!
Mümkünü yok! Bir oğul isterem!
Erliğim! Oğulsuz bırakma beni!

HEJA— (*Tülün içinden yankılanan sesiyle*) Meraklanmayasan baba! Az sonra ben doğacağam. Her doğum bir zulme işarettir. Şimdi benim zulmüm başlamakta, hem kendime, hem aşiretime.

(Bedirhan Ağa havaya bir el ateş eder. Tülün içindeki ışık büsbütün yoğunlaşır. Kat kat tülün içinden aralanarak Heja çıkar ortaya. Heja, ortaya doğru yürürken, Bedirhan Ağa birkaç el ateş eder. Ateşle birlikte tüller gerisin geri toplanır, ardı ardına yukarı kalkar. Tüfekliler, Bedirhan Ağadan sonra tek sıra halinde havaya ateş ederler. Muştu atışlarıdır bunlar. Kadınlar hel-hele çekerler. Tülden geriye ka-

lan daireyi insanlar halkalarlar bu sefer ve uzun soluklu bir halaya başlarlar.

(İki kadın ortadaki kefeni beşik yapıp sallamaya başlar. Beşiğin çevresinde de halay çekilir. İç içe geçmiş halkalar oluşur. Beşiğe buğday atılır. Ağaç sönükleşmiştir. Kevsa Ana olan biteni uzaktan, serinkanlı gözlerle izler. Heja beşiğin başına geçer. Zamanın ve mekânın dışındadır şimdi. Kadınlar beşik sallamayı sürdürürlerken ışık kararır. Sahnenin bütün alanları karanlıkta kalır. Yalnızca Heja ve kendi kendine sallanıyormuş gibi duran beşik kalır gözler önünde. Bu arada koro başlar. Koro, sözsüz bir ezgiyi yalnızca insan seslerinin alçalıp yükselmesinden oluşan bir cehennem ilahisini söyler gibidir.)

HEJA— Doğduğum günü bilmiyem. Daha sonraki günler de hatırımda değildir. Bildiklerimin hepsi de ölüme dair. Hatırıma düşen yalnızca ölüm korkusu. Ben daha el kadar uşakken ölümün ninnisini ezber ettim. Şimdiyse karanlıktayım. Anam kimdir? Babam kim? Kim, kimi öldürür? Kim, kimin katilidir? Hiçbir sualime ışık düşürmez ne bildiklerim, ne gördüklerim. Ne, ne zaman olmuştu? Ne, neden önce? Zaman dediğimiz nedir ki? Maksat hükmetmektir; Hükmetmekse, öldürmek gücünde.

Hangi ana, oğlunu kurban eder?

Hangi oğul, anasının canına cellat olur?

Ağalık-atalık hukukunda kim, kimin cânına ferman çıkarır, bilinmez?

Şimdiyse karanlıktayım. Babamın suretini kuşanmaya geldim.

Acılarımla, kahırlarımla bileyeceğim zulmümü.

Zulmüm yazgınıza yoldaş olsun!

KEVSA ANA— Bağrıma bir hançer saplandı! Kendi oğlumun kanından bir yılan akıyor koynuma. Ağalığın gözünü ağu bürüyor. Belli ki Fasla Kadının hükmü sürecek bir zaman daha. Sevdanın töresi, toprağın ve de aşiretin töresine üstün gelecek. Bir zaman daha törelerin çatlağı duracak kasrın duvarlarında. Lakin ben ölmeden bu çatlağı kapatacağım. Cümle alıcı kuşları salacağam gökyüzüne. Ben yummadan gözlerimi, bu çatlağın karanlık gözlerini bağlayacağam. Andım olsun bu zifiri gece bitecek aşiretimin göğünde!

(Tüfekliler tek sıra halinde havaya ateş ederler. Gök gürler. Işıklar, şimşekler...)

TÜFEKLİLER- Bellidir bir buluta değdi mermilerimiz.

(Şerho Ağanın üç oğlu tüfek çatarlar. Kara kapının önüne törensi bir yürüyüşle varır kapıyı iki yana açarlar. Kapının ağzı cehennem ağzı gibi alev alev ışıktır. Kapıdan çıkarlar. Sessizlik. Az sonra nal sesleri duyulur. Herkes onların ardından kapıya bakar. Sonra Baba-Oğul törensi bir biçimde kefenin başına geçer, namaza dururlar. Birbirlerinin namazını kılmaktadırlar; dolayısıyla biri eğilirken, öteki doğrulur. Kefen, şimdi seccade olmuştur. Kevsa Ana ile Fasla Kadın sahnenin iki ucunda dimdik, yüz yüze bir süre bakışırlar. Güçleri ödeşmektedir.

(Işıklar kararırken, bu kez de kızıl çaputlarla yalazlanmış dilek ağacını içine alan silindir biçimli kızıl bir tül yukarıdan iner, ağacı kuşatır. Işığa keser, umuda durur...)

BİRİNCİ BÖLÜM

(Kasrın iç avlusu. Sahnenin gerisinde kalın, uzun bir duvar: Kasrın duvarı. Duvarın bittiği yerde surlar başlamakta. Surların önündeki devriye yolunda surboyu dizilmiş, tüfek kuşanmış Tüfekliler... Tüfekliler bir ters bir yüz durmuş nöbet tutmaktadırlar. Surların üzerinden cılız bir ışık yayılmakta; tan sökmektedir. Sahnenin sağında devriye yolunu aşağıya, avluya bağlayan çok basamaklı uzun bir merdiven. Merdivenin hemen dibinde geniş bir yükselti, bir taş düzlük. Üzerinde Bedirhan Ağanın anası Kevsa Ana oturmaktadır. Kasrın duvarında geniş içerlekli, meyilli, demir mazgallı üç geniş pencere. Pencerelerin hemen dibinde Tüfeklilere koşut olarak sıralanmış bir dizi Ağlayıcı Kadın. Kadınların en sağında, onlardan biraz daha uzakta oturan Başağıtçı Kadın. O da Kevsa Ananın oturduğu taş düzlükten daha alçakca bir yükseltide oturmaktadır.

(Sahnenin önünde, tam ortada, üzerine bembeyaz bir kefen örtülmüş Bedirhan Ağanın ölüsü. Kefenin üzerinde soluk, kızıl bir ışık...

(İlkin surların üstünden ve pencerelerin mazgallarından, Ağlayıcı Kadınların giderek yükselen iniltileri ve mırıldanışlarıyla birlikte sahneye güçsüz bir ışık yayılmaya başlar. Sabah olmaktadır.

(Duvarlarda taşların ayrık yerleri, Tüfeklilerin, Ağlayıcı Kadınların siluetleri, pencerelerin mazgalları yavaş yavaş aydınlığa çıkmaya başlar.)

AĞLAYICI KADINLAR— Bedirhan Ağa! Bedirhan Ağa!
Vurulmuş bedeninin başında
Kadınlar ağıt yakmaktadır
Duymakta mısın?
vurulmuş bedenin canın terk eyler
ya sen susmakta mısın?

BAŞAĞITÇI— Dün gece Bedirhan Ağayı vurmuşlardır.
Üç kara gölge
kalın duvarların göğsünü yarıp
kilitlerin feryadını susturup
kasrın avlusuna varanda
Bedirhan Ağa, kuyunun suyuna yüz çarpmaktadır. Ve ardından üç er sesi yaklaşmaktadır. Soluklarındaki onca yılın öcüyle gürleterek kasrın kalın duvarlarını, ses etmişlerdir Bedirhan Ağaya:

I., II., III. AĞLAYICI KADINLAR— (*Erkek sesi yansılayarak*) Bedirhan! Dönesin arkana!

BAŞAĞITÇI— Bedirhan Ağa dönmüştür
ve üç kara kurşun
kasrın duvarlarını deler gibi
Bedirhan Ağanın gövdesini delmiştir.

AĞLAYICI KADINLAR— Bedirhan Ağa ölmüştür!

HEP BİRDEN— (*Dövünerek*) Uyy! Havar ki havar!

—*Kısa bir sessizlik*—

KEVSA ANA— Bedirhan'ın doğduğu gün,
Bedirhan'ın babası,
benim erim,

Kara Rüso
bir düş görmüş idi.
Ve buyurmuş idi ki:
Kevsa Kadın, bir vakittir karanlık bir düş görmekteyim. Kara bir yılan, gecelerden dahi kara bir yılan, karanlığın sinsi kefenine bürünüp, kasrın kapısına ulaşmaktadır.

AĞLAYICI KADINLAR— Kasrın kapısı geçit vermez kimseye
ne uçan kuşa,
ne sürünen yılana...

KEVSA ANA— Tüfekliler de geçit vermemekte, her seferinde yılanın başını kılıçla kesmektedirler. Lakin başı kesildikçe daha kara bir baş bitmektedir yılanda...

AĞLAYICI KADINLAR— Uzun bir düşmanlığa alamettir yılanın biten başı.

KEVSA ANA— Ve de cümlesini şöyle tamam etmişti Kara Rüso:
Ve de oğlumuz Bedirhan'ın doğduğu gün, gördüğüm en son düştür. Bu son düşümde, kara yılan kasrın duvarlarını yarıp kasra girmiştir. Ve de büyük avludaki kuyunun başına varıp su içmiştir. Bu karanlık düş neye alamettir Kevsa Kadın?

BAŞAĞITÇI— Kara Rüso'nun düşü bir alamet düşüydü Kevsa Ana. Bir işaret düşüydü. Bir kutlu düştü gaipten ses getiren...
Manası şudur ki:
Bedirhan'ı bir kara yazgı beklemektedir.
Ve de
Kasrın duvarları yazgıya yetmez.

BİRİNCİ AĞLAYICI— O kara yılan Şerho Ağanın işaretiydi. Yani aşiretimizin ve öfkemizin bin yıllık düşmanının... Oğullarının, kızlarının, kestikçe çoğalan başlarının...

İKİNCİ AĞLAYICI— Yani ölüm işareti Bedirhan Ağanın.

ÜÇÜNCÜ AĞLAYICI— Bedirhan Ağanın yüreği yufkadan açılmıştı.
Gönlündeki ferahlık bin pınardan su almıştı.

BAŞAĞITÇI— Lakin kara yılan avluya ulaştı.

KEVSA ANA— Düşmanımız Şerho Ağa bin yıllık kanın davasını sürmektedir. Bin yıllık toprağın sahaplığına direnmektedir.

AĞLAYICI KADINLAR— Onca can alınmıştır
onca kan kuyusu
toprağın alın çatında
toprağa sebep
onca genç ölüsü
ömrünün baharında.

BAŞAĞITÇI— Kan gütmekte üstüne yoktur Şerho Ağanın.
gözünün kırpımında
tetik
gözünün kırpımında
kan
gözünün kırpımında her zaman
her zaman ölüm tasvir olmaktadır.

KEVSA ANA— Lakin bu sefer, Şerho Ağanın öfkesine sebep, sade toprak değildi.

AĞLAYICI KADINLAR— He ya, değildi.

BAŞAĞITÇI— Bedirhan Ağanın, kan bedelidir diye, kurulmuş düğününden kaçırdığı ve de kendine kadın ettiği Fasla gelindi.

KEVSA ANA— Kötü kin bağlamış Şerho Ağa. Kızının kurulmuş düğününü bozup kaçıran Bedirhan'ı vurdurmadan ölmeyeceğine yemin etmiş. Onca yıl buna sebep beklemiş hasta yatağında. Buna sebep ölmemiş.

BAŞAĞITÇI— Ve üç oğlunu gönderip
kasrın üstüne
bir gece yarısı
BİRİNCİ AĞLAYICI— Ve üç oğul yüreğine yükleyip bin yıllık
nefretini, kinini
İKİNCİ AĞLAYICI— Ve göğünde izinsiz kuş uçurtmayan kasrın
gizli merdivenlerinden sızarak avluya ulaşan,
ÜÇÜNCÜ AĞLAYICI— Üç ölüm taşıyan üç oğul, babalarının ye-
minini yerine getirmiş.
BAŞAĞITÇI— Bedirhan Ağa ölmüş.
HEP BİRDEN— Havar ki havar uyy!
Uyy ki havar!
KEVSA ANA— Üç gözbebeğidir aşiretin gözünde
babasının andını yerine getiren oğul.
BAŞAĞITÇI— Kimsenin bilmediği,
Kimsenin görmediği gizli merdivenleri
nasıl bulmuş üç oğul?
nasıl bulmuş üç ölüm?
HEP BİRDEN— Nasıl bulmuş?
BİRİNCİ AĞLAYICI— Ancak kasrın içinden biri olmalı,
gecenin karanlığına sararak
bu üç kara gölgeyi
üç kara ölüm gibi
kasrın gizli merdivenlerine ulaştıran.
İKİNCİ AĞLAYICI— Hangi hayın el,
aklın buyruğundan ve de
bedenin hükmünden kurtarıp kendini
bir kara yılan olup
ulaşır gizli merdivenlerin kapısına?
ÜÇÜNCÜ AĞLAYICI— Hangi ışıksız yıldızı tanık eder
yüreğindeki ihanetin karanlığına?
BAŞAĞITÇI— Kuşkunun kara bulutları kimin üstünde topla-

nır? Kasrın içinden kim açar gizli merdivenlerin kapısını Bedirhan Ağanın ölümüne?

KEVSA ANA— Ben bilirem o uğursuz el kimindir? Ben bilirem kapıya ulaşan karanlık ayakların sahabını...

BAŞAĞITÇI— Bu nasıl ayaklarmış ki... saklısındaki nefreti gibi sessizmiş ayakları da...

KEVSA ANA— Ben bilirem yeşil bir zehir gibi bakan gözlerin sahabını. O gözler ki, en ışıksız gecede bile nefretiyle görür ortalığı. Lakin şimdi bana susmak düşer, ölü yerden kalkana dek, toprakla kucaklaşıncaya dek...

AĞLAYICI KADINLAR— Bunca yıl topraktı, kandı
Ölüm töre oldu doğuda
Lakin şimdi ölümün parmağı kimin üstündedir?
Kimin alnının çatında?

BAŞAĞITÇI— İşte bin yıldır onca ömre, onca kana sebep tek sual!
Ölümün parmağı şimdi kimin üstündedir?
Azrail kime işaret verir?

ULAK KADIN— (*Girer. Sakıngan*) Kevsa Ana!.. Kevsa Ana! Bedirhan Ağanın ayali Fasla Kadın huzura kabul ister erinin taziyesinde yas tutup saçının örüklerini yolmak ister.
Fasla Kadın huzura girsin caizdir Kevsa Ana?

AĞLAYICI KADINLAR— (*Fısıltıyla*) Fasla Kadın kuşkular altındadır.

KEVSA ANA— Ölünün kanı daha yerde taze durmaktadır. Fasla Kadın ölünün ayalidir, taziyesini tutmak düşer. Töreler gereğidir bu. Fasla Kadın huzura girsin uygun düşer.

(Ulak Kadın çıkar. Mırıldanışlar...)

AĞLAYICI KADINLAR— Kara yılan gecenin göğsünden sağıp rengini ve de gizli merdivenlerin hayın basamaklarından sürüne sürüne Bedirhan Ağanın boynuna dolanmıştır. Kasrın üzeri şimdi kara bulutları kuşanmıştır. Ve bütün kasr şimdi çatılmış bir kaş gibi durmaktadır.

(İniltiler, mırıldanışlar bir zaman sürer. Daha sonra sahnenin solundan Fasla Kadın girer. Ardında Ulak Kadın vardır. Bir süre basamakların başında durur. Yüzü kara bir tülbentle örtülüdür. Suskundur. Bir anıt gibi dimdik durur, çevresini izler. Yüzünün örtüsünü kaldırır. Yüzünde mağrur, karanlık, umursamaz bir ifade vardır. İlkin kefene, sonra sırayla Kevsa Anaya, Ağlayıcı Kadınlara, Başağıtçıya bakar. Sonra yeniden kefene takılır gözleri. En sonunda birkaç adım atar, ilerler, köşede bir yere ilişir. Başındaki çatığı çözer, saçındaki kara örtüyü açar. Saçının kırk örüğü çıkar ortaya. Sallar başını, silkinir, örükleri yayılır omuzlarına. Fasla Kadın şimdi bir destan gibidir; acı çekmektedir. İniltiler, mırıldanışlar, usul sesli bir ağıt...)

KEVSA ANA— Bedirhan Ağanın ölüsü yerdedir Fasla Kadın. Kanı kurumamıştır daha. Sen ise onun ayalisin. Töreler gereği taziyesini tutmak hakkındır. Bedirhan Ağanın ayali gibi davranmak düşer sana. Bir ağa karısı gibi.

(Fasla Kadın yanıt vermez, yalnızca uzun uzun bakar. Kevsa Ana bu kez Ağlayıcı Kadınlara dönerek sürdürür konuşmasını:)

KEVSA ANA— Bu kasrın ululları, ataları vardır. Aşiretin mızrağını tutan dimdik bilekler vardır. Gizli kapıya uzanan

el, mümkünsüz ceza görecektir. Mahkeme nihayete kavuşana dek herkes taziyenin ve de acının ve de gözyaşının hakkına sahiptir. Dağlanmış yürekten, yolunmuş örükten payını almalıdır.
Buna karşı durmak günahtır.

(Fasla Kadın hâlâ suskundur. Işıklar yavaş yavaş onun üzerinde yoğunlaşır, daralır. Yalnızca yüzü kalır aydınlıkta. Ardından Fasla Kadın yerinden kalkar, kefenin yanına gelir, kefeni kaldırır içine girer.

(Ortalığı yoğun bir mavi ışık kaplar. Kefen artık yorgandır, çarşaftır, örtüdür. Fasla Kadının anımsadığı birlikte yaşanmış her hangi bir gecedir.

(Bir süre sessiz yatarlar. Daha sonra Bedirhan Ağa usul usul kıpırdanmaya başlar. Yavaş yavaş dirilmektedir sanki. Kâbus görmektedir: İnler, sayıklar, bunalır, terler. Fasla Kadın korkuyla uyanır. Kocasını dürter, gördüğü korkulu düşten uyandırmaya çalışır.)

FASLA KADIN— Bedirhan Ağa! Bedirhan Ağa! Uyanasın kurban! Karanlık düşlerin kafir kucağındasın gene! Uyanasın Bedirhan Ağam, bedenini su bastı gördüğün karanlıktan, su içinde her yanın...

(Bedirhan Ağa irkilerek uyanır, çevresine bakınır, soluk soluğa kalmıştır.)

BEDİRHAN AĞA— Telaşlanmayasın Fasla Kadın. Bir şey yoktur.

FASLA KADIN— Kaç zamandır düşlerin bir afet gibidir Bedirhan Ağa. Titreyerek uyanırsın her gece. Ve de yatağını bölüşen ayaline düşlerini bölüşmezsin.

BEDİRHAN AĞA— Düşlerimin karanlığını yüreğine salmak iste
mem Fasla. Zati hepsi, hepsi bir düş...

FASLA KADIN— Bir gecenin işi değildir bu karabasan. Kaç v
kittir bu düşlerin karanlığına tutsak olmuşsun Bedi
han Ağam. Esrarlı düşlerini aşikâr etmezsin bana, ko
larım çaresiz bağlanır gecenin kucağında. Sana yard
mım dokunmaz, kahrolurum...

BEDİRHAN AĞA— Seni kaçırdığım günü hatırlamakta mısı
Fasla Kadın?

FASLA KADIN— Unutmak mümkünsüzdür. Sen de bilirsin bu
nu.

BEDİRHAN AĞA— Haydi, kalk bana bir cigara sar Fasla.
Seni öç niyetine, seni kan bedeline kaçırmıştım. B
yüzden sevgi yoktu yüreğimde. Öfke vardı, öç vard
Kin tutmuştu yüreğime giden yolların başını. Laki
vuruldum sana, sevdalandım. Nasıl utandım bu sevd
dan, aşiretimden, öcümden, babamın mezarından.

FASLA KADIN— Beni kaçırdığında yüreğime ölüm konakla
Bedirhan. Diledim ki, hemen oracıkta atının terkisind
öleyim. Orda gaiplere karışayım, bu utançtan kurtu
layım istedim.

BEDİRHAN AĞA— Nasıl ağladın onca yol boyu. Yol ırmak old
gözünün yaşından.

FASLA KADIN— Kasra geldiğimde gözlerim kurumuştu; Gay
on beş yıl yaş vermedi göz pınarlarım.

BEDİRHAN AĞA— Seni kaçırırken elimi dişledin, kolumu ısı
dın, göğsümü yumrukladın.

FASLA KADIN— Bileklerimi yakaladın, sıktın...

BEDİRHAN AĞA— Bileklerin bir güvercin kanadı gibiydi. Sanl
bileğinde atıyordu yüreğin.

FASLA KADIN— Atının dizginlerine yapışmış hayın hayın gü
mekteydin. Dişlerinin akını kapkara bıyıkların ör

mekteydi. Güneş teninin yağızına çarpıp, parlıyordu; Gözümü alıyordu esmerliğin...

DİRHAN AĞA— Göz göze geldik seninle. Gözlerin ırmak rengiydi. Gözlerin ırmak çağıltısında, tenin buğday parlaklığındaydı. Sırtımda çifte namlu, dimdikti göğüslerin...

SLA KADIN— Gözümü alıyordu esmerliğin...

DİRHAN AĞA— Rüzgâr arkadan vuruyordu. Simsiyah saçların bir kırbaç gibi dolanıyordu yüzüme...

SLA KADIN— Örüklerim...

DİRHAN AĞA— Döndüm, bir daha baktım. Güzeldin. Değmişti seni kaçırdığıma. Lakin sevdalanacağımı bilmedim.

SLA KADIN— Beni daha önce hiç görmemiştin.

DİRHAN AĞA— Seni bir kana sebep kaçırmıştım. Kaçırdığımda karanlık sualler var idi gönlümde. Ya çirkin bir kız çıksaydın Fasla? Ağzı-gözü bozuk, tirnikli, çibanlı, sümüklü bir kız çıksaydın?

SLA KADIN— Suretim canımın dışında idi; Düğünümü bozmuş idin. Arım namusum yerlerde idi. Yüzümü, bedenimi unutmuş idim.

DİRHAN AĞA— Damadı vurmuş idim. Onca atlı vardı peşimizde.

SLA KADIN— Kötü kaçırdın beni. Atın, rüzgârı takmıştı peşine. Yollar sarptı; Düşecektik...

DİRHAN AĞA— Bana tutundun, sımsıkı sarıldın.

SLA KADIN— Ceketin erkek kokuyordu. Tütsülenmiştim.

DİRHAN AĞA— Kasıklarımda kenetlenmişti ellerin.

SLA KADIN— Gayrı ölümüme kenetlenmiştim.

DİRHAN AĞA— Sahi, sevdin mi beni Fasla? Gönül verdin mi?

SLA KADIN— On beş yıl sonra sorulacak sual midir bu Bedirhan? Erimsen benim, kocamsan, oğlumun babasısan...

BEDİRHAN AĞA— Hepsi bu mu Fasla?

FASLA KADIN— Sen de bilmektesin ki, hepsi bu değil. Hem de ne gibi bilmektesin! Hiç elin elime değmemiş gibi, hiç karın olmamışam gibi, sana senden bir oğul vermemişem gibi ve de aha bu kara yaşmağım gibi bir kara sevdayı gizlerim, yüreğimin saklısında...

BEDİRHAN AĞA— Seni kaçırmak için bin kişi vurmam caiz olsa gene vururum Fasla. Sen benim ölümümsen!

FASLA KADIN— Gönlümü hoş tuttun bunca zaman. Kem söz etmedin. Bir günden bir güne Şerho Ağanın kızı olduğum yüzüme vurmadın. Horlamadın beni Bedirhan Ağa. Bin yıllık düşmanlığı unuttun, neslimi unuttun. Kuma almadın üstüme. Razıyım senden Bedirhan Ağa, ben senden razıyım ölümüme kadar.

BEDİRHAN AĞA— Bu dediklerinin mümkünü nasıl olurdu a benim Fasla Kadınım? Ben sana sevdalıydım...

FASLA KADIN— Cigaran hazırdır Bedirhan Ağa. Ve de soluklandıkça anlat ki, bu sözlerin gördüğün düşlere nasıl ulanır?

BEDİRHAN AĞA— Bir vakittir öyle bir düş görmekteyim ki Fasla, uykum cehennem olmaktadır. Aha bu yatağın içinde uzun bir karayılan benimle birlik yatmakta ve de iliklerimi kurutana dek hayalarımı emmektedir. Sonra da bu çarşafa dolanıp kasrın büyük avlusuna varmaktadır. Avludaki kuyunun başına vardığında, çarşafı kuyuya ip gibi sarkıtmakta ve nihayet kuyunun içinden kefene bürünmüş cesedimi dişleriyle yukarı çekmektedir. Ve de ben her gece cesedimi kuyunun ağzında görünce uyanmaktayım. Ve her yanım sanki kuyudan çıkmışım gibi su içinde. Ve bakmaktayım ki, aha bu çarşaf boynuma dolanmış...

FASLA KADIN— Gönlünde nasıl kuşkular konaklamıştır ki,

kendini böyle düşüncelere salarsın ağam?

BEDİRHAN AĞA— Kim bilir belki de o karayılan içimdeki kuşkudur Fasla, içimdeki kuşkudur.

FASLA KADIN— Yüreğin bu kuşkuya mahzen olmasın Bedirhan Ağam. Hayra alamet değildir bu. Madem ki o karayılan içindeki kuşkudur, izini sür o yılanın. Bütün bütüne çıkar deliğiden yılanı. Çıkar ki, yüzün aydınlansın, uykuların feraha çıksın, başındaki karanlık bulutlar dağılsın.

Oğlunu düşün, Heja'yı. Sonra beni düşün. Hem de iyice düşün.

(Bedirhan Ağa, Fasla Kadını alnından öper. Saçlarını okşar. Uzun uzun gözleri değer birbirine. Yeniden yatarlar. Bir süre sonra uykuya dalarlar. Sahnenin sağındaki merdivenlerden bir kadın silueti inmeye başlar. Bir eli arkasında gizlidir. Arkasına gizlediği elinde bakır bir tas vardır. Yüzünde büyük ve korkunç bir maske taşımaktadır. Saçlarının arasında yılanlar vardır. Bir şahmeran gibidir. Maskenin bir yanından parlak, siyah bir yılan sarkmakta, kadının boşta kalan koluna dolanmaktadır. Kadın eliyle yılanın başını tutmuştur. Kol ile yılan özdeştir sanki. Ayak bileklerinin birinde çıngıraklı bir halhal takılıdır. Maskeli Kadının küçük adımlarıyla birlikte çıngırağın küçük, yılansı sesi duyulur. Arka planda giderek yükselen bir müzik. Yanık bir tulum inlemesi. Maskeli Kadın yatağın başucuna kadar gelir. Bedirhan Ağaya eğilerek, sanki bir kuyudan gelircesine boğuk, yitik bir sesle seslenir:)

MASKELİ KADIN-(KEVSA ANA)— Bedirhan Ağa! Sen bir eksik ağasan! Topraklarının başına bırakacağın oğulun damarlarını Şerho Ağanın kanıyla bölüşürsün. Toprak-

larının suyunu bir karayılan emmekte ve de sonra güneşe tükürmekte... Kuraklık bekliyor ovaların kucağını. Yer sarsılıyor. Ayaklarının altından toprak kaymakta... Bir oğul bırak bu topraklara. Senden sonra has adını yaşatsın. Lanetli günlerdesin Bedirhan Ağa lanetli günlerdesin! Bir solukluk yolun kaldı dünya toprağında, bir solukluk yolun...

(Bu sırada Fasla Kadın uyanmıştır. Bedirhan Ağay sarsarak uyandırmaya çalışır. Maskeli Kadın konuşmasın sürdürmektedir:)

FASLA KADIN— Uyan Bedirhan! Kurban olayım uyan! Azap vermektesin bana. Kara düşlerin kucağındasın yine Mezar toprağı mı doldu gözlerine? Uyan yiğidim, erim uyan!

MASKELİ KADIN— Sayılı günlerdesin Bedirhan Ağa. Toprakların da makina çoğalır, insan azalır. Bir vakit sonra hiç insan kalmayacak tarlalarında. Hiçbir insan... Bir tek makina sesleri duyulacak. Ve de onların soğuk demir dişlerinin gıcırtısı. Ve kasrın duvarları Şerho Ağanın ve de ölümün öfkesine yetmeyecek. Umarsızsın Bedirhan. Koynuna düşmüş bir yılan boynuna dolanmakta, dolanmakta, dolanmakta...

(Tam bu anda Bedirhan Ağa silkinerek uyanır. Fasla'nın kolları Bedirhan'ın boynuna dolanmıştır. Bedirhan Ağa, Fasla Kadını çözerek şiddetle iter. Fasla Kadın şaşırır Bedirhan Ağanın uyanmasıyla birlikte, Maskeli Kadın maskesini çıkarır ve arkasına saklar. Aynı anda, az önce ardına sakladığı bakır bir tas tutan elini ortaya çıkarır. Bu üçlü zamanlama oyunun anlamı bakımından çok önemlidir.)

FASLA KADIN— Hele şükür uyandın! Bakasın anam sana bal şerbeti getirmiş.

(Bedirhan Ağa kısa bir süre şaşkın annesine bakar. Kendini toparlamaya çalışır. Sonra bal şerbetini alır, içer.)

BEDİRHAN AĞA— Sağolasın ana. Ellerin dert görmesin. Pek iyi geldi. Ferahladım.

KEVSA ANA— (*Artık olağan konuşma sesiyle*) Yarasın oğlum. Kendini düşlerin zulmetinden kurtarırsın inşallah. Ölümün ve de belanın işaretleri düşlerinden ırak olsun. Hayra yorulsun tüm alametler.

(Kevsa Ana sahnedeki yerine yürümeye başlar. Bir ışık dairesi onu izlerken, öte yandan Bedirhan Ağa ile Fasla Kadın kuşkuyla, merakla bakışırlar. Gizemli bir gerginlik vardır havada. Sanki bir suçluluk sessizce paylaşılmaktadır. Onların yüzünde daralan ışık giderek büsbütün yiter.

(Yeniden Fasla Kadının yüzündeki küçük ışık dairesi belirir. Sonra yayılır, genişler. Yeniden şimdiki zaman. Yükselen mırıltılar, inlemeler, iki yana sallanan Ağlayıcı Kadınlar.)

BAŞAĞITÇI— Bedirhan Ağanın babasından, yani Kara Rüso' dan kalma bir kara mavzeri var idi. Aşiret mavzeri. İşte bu kara mavzeri on beşine geldiğinde oğlu Heja'ya kuşandıracak idi.

Ve bir yaz günü ateş sıcağında ovaya vardılar.

Ova değişmez bir kader gibi kendinden emin idi.

(Dört köylü kişi ellerinde dört çubukla sahneye girer. Kefenin yanı başına varırlar. Kefeni kaldırıp, kefenin dört ucuna, dört çubuğu bağlayıp beyaz bir çadır kurarlar. Bu arada Başağıtçı konuşmasını sürdürür:)

BAŞAĞITÇI— Ovanın ortasına Bedirhan Ağanın çadırını kurdular.

(Bedirhan Ağa doğrulmuş, çadırın ortasına bağdaş kurmuş, tütün sarmaktadır.)

AĞLAYICI KADINLAR— Bembeyaz çadır, şimdi ovanın rahminde bereketin, bolluğun timsali bembeyaz bir tohum gibi güneşin kudretiyle dölleniyordu.

BAŞAĞITÇI— Bedirhan Ağa çadırına kuruldu. Sonra kara mavzeri istetti.

(Hizmetliler kara mavzeri getirirler.)

BAŞAĞITÇI— Kara mavzeri Kara Rüso'nun kara poşisine sarmışlar idi. Ve de poşi kan yüzü görmüş idi. Ve de gayrı kan rengi almış idi. Ve bu yüzdendir ki öçlü bir poşi idi. Bedirhan Ağa mavzeri kucağına yerleştirdi. Ve ovaya, bozkıra, ıssızlığa dikti gözlerini. Toprakları gözüne sığmıyordu. Arap kısraklarıyla bir gün, bir gece gidilecek yolu var idi. Gücünü çoğaltıyordu toprakları ve de kuşkularını büyütüyordu. Ve sonra oğlunu, Heja'yı çağırdı huzuruna.

(Heja girer. Bir süre uzak durur, bekler. Sonra baba oğul bakışırlar. Gizemli bir uzaklık, sonsuz bir zaman duygusu elle tutulur gibidir.)

BEDİRHAN AĞA— Yanıma gelesin Heja. Kanadıma sokulasın.

(Heja gelir. Babasının yanına oturur. Kısa bir sessizlik.)

BEDİRHAN AĞA— Ovaları görmektesin değil mi oğul? Ovalar... Göze sığmaz ovalar. Hepsi ekin yüklü, hepsinin başakları boyun devirmiş buğdayın bereketinden. İşte bunca toprak bizim Heja. Benim ve de senin. Lakin bizim olmayan şeyler de vardır. Yağmur gibi, güneş gibi, ölüm gibi. Ölüm bizim olduğunda, biz kendimizin olmayız artık. Toprağın oluruz. Zati hepimiz toprağın oğluyuz.

HEJA— Karanlık sözler etmektesin babey. Sözünün manası neye gelir?

BEDİRHAN AĞA— Ölümün manası yoktur Heja. Ölümün mevsimi yoktur. Dinle makina seslerini duymakta mısın?

(Çok uzaktan da olsa makine sesleri...)

HEJA— Duymaktayım.

BEDİRHAN AĞA— Bu makinaların her biri yüz köylünün işini görür. Yüz köylü aç kalır bir makinaya sebep. Bütün hasat kimsenin alnı terlemeden üç günde devşirilir. Görürsün ya, köylü toprağa, işe muhtaç, ben makinaya.

HEJA— Senin köylüye hiç muhtaçlığın yoktur babey?

BEDİRHAN AĞA— Hiç olmaz olur Heja. Helbet vardır muhtaçlığım. Canım namlunun ağzındadır. On beş yıldır hem ananla, hem ölümle nikâhlanmışam ben. Tetiğe muhtaçlığım vardır, parmağa muhtaçlığım vardır, Tüfekliye muhtaçlığım vardır. Benim düşmanlarım vardır Heja.

HEJA— Düşmanımız çoktur değil babey? Her an ölüm akılda yaşamak gerektir.

BEDİRHAN AĞA— Tüfekliler olmasa kasrın duvarları düşmana

yetmez. Geceleri pusuda bekleyen mavzerler olmayay dı, şimdiye öksüz bir çocuktun Heja. Tüfeklilere a gerek, ekmek gerek, köylünün ocağı tütmeli ki canımı za emanet olsun.

HEJA— Gayrı köylü olmadan toprak işler, lakin köylü olma dan canımızdan oluruz. Bunu demek istersin, değil ba bey?

BEDİRHAN AĞA— He ya kurban, bunu demek isterem. Laki eksik derem. Ağalığın tek derdi makina değil Heja Gayrı ağalık bir kördüğüm. Görmektesin ya sana bü yük topraklar ve de büyük dertler bırakmaktayım.

HEJA— Sen uzun yaşa babey. Lakin dertlerin başım üstüne Köylüyse köylü, makinaysa makina...

BEDİRHAN AĞA— O kadar kolay değil ki a oğul. Köylünün tar lada işi bitti. Lakin kasrın surlarını beklemeye adam is ter. Bin yıllık duvarlar kolay yıkılmaz öyle oğul. Düş man pusuda bekler.

HEJA— Senin baş düşmanın Şerho Ağadır. Ve de canına avc bu Şerho Ağa benim dedem olur, değil babey?

BEDİRHAN AĞA— He ya kurban, deden olur.

HEJA— Benim anam niye bir düşman aşirettendir babey?

BEDİRHAN AĞA— Ananın düşmanı olmaz Heja. Hiç olmaz.

HEJA— Benim anam lanetli gibidir babey. Kasrın insanı sev mez anamı. Şerho Ağanın kızıdır, deyi gönül yaklaş tırmazlar anama. Biliy misen ben anamdan çok uta nırem babey, çok utanırem.

BEDİRHAN AĞA— Bense anamı çok severem Heja. Allahım çok severem. Görürsen üstüne kuma bile almamışem Bana seni verdi Heja. Bana bal topundan yiğit bir oğ lan verdi.

HEJA— Sen beni sever misen babey?

BEDİRHAN AĞA— Bilmez gibi sorarsan Heja. Oğlumsan be

nim. Gözümün ışığı, canımın parçasısan. Benden sonraki Bedirhan'sın sen. Yüreğim gibi severem.

(Bedirhan Ağa, Heja'ya sarılır, başını öper.)

HEJA— Ya benim oğlumun anası kim olacak babey?

BEDİRHAN AĞA— Bilinmez oğul. Büyüdükçe bilenenle, bilinmeyeni de öğrenirsen. Aha bu mavzer senindir artık. Bu mavzerin hükmünü sen yürütürsen gayrı. Dedemden babama, babamdan bana, benden de sana emanet Heja. Erliğimizin ve de hükümranlığımızın emanetidir bu mavzer. Ölümün de, hayatın da hudududur. Gayrı bu mavzer senindir. Ve sen de bir ağasın artık.

(Heja mavzeri alır. Öper, başına koyar. Sonra omzuna asar. Mavzeri saran kanlı poşiyi başına çatar. Bedirhan Ağa büyük bir hayranlık ve hazla izlemektedir Heja'yı. Heja'nın ergenlik ayinidir bu. Heja, mavzerin ucunu babasının göğsüne dayar, gülümser. Bedirhan Ağa da gülümser. Sonra Heja çıkar. Bedirhan Ağa ellerini dizlerine bağlar, oturur bir süre. Mahzunlaşmıştır. Daha sonra Hizmetliler girer, çadırın çubuklarını sökerler. Yeniden kefen. Yeniden Bedirhan Ağanın ölüsü. Işıklar...

(Her şey yerli yerindedir. Yeniden şimdiki zaman. Kısa bir süre yeniden iniltiler...)

KEVSA ANA— Bu topraklar lanetlidir. Aşiretlerin düşmanlığı, töreler, kan gütmeler bahane... Yüzü bir mezar taşına benzeyen bir ermiş söylemiş idi bunu bana; Ben daha Bedirhan'a hamileyken. Bir yatıra yüz sürmeye gitmiş idim. Düşümde bir at ölüsü görmüş idim.

BAŞAĞITÇI— Mealini çözmüşlerdi Kevsa Ana?

KEVSA ANA— At ölüsü, er ölüsü demişler idi.

AĞLAYICI KADINLAR— Atlar... Erkekler... Tüfekliler...
Tüfeğin ve de nöbetin başında ölümü zikredenler...

KEVSA ANA— At ölüsü, er ölüsü demişler idi.

AĞLAYICI KADINLAR— İlkin atı vuruldu Kara Rüso'nun
Kır atı al at oldu akan kandan
ve de yüzlerce kurşundan

BAŞAĞITÇI— Kara Rüso'nun ölüsünü kasra getirdiklerinde ovadan, ilk Bedirhan Ağa görmüş babasının ölüsünü. Ve de Bedirhan Ağa, günlerce kasrın gizli merdivenlerine saklandı acısından, utancından...

KEVSA ANA— Öfkesi yaman olacak Bedirhan'ın dedim. Daha el kadar uşak idi intikam andı içerken. Lakin Şerho Ağayı al kana bulamak şöyle dursun, kızını gelin getirdi, bir oğul aldı Şerho Ağanın kanından.

AĞLAYICI KADINLAR— Dokuz erkek kardeşi var idi Fasla Kadının. Dokuzu da atasıydı. Altısını kan bahasına Kara Rüso aldı elinden. Ve bir Fasla Kadın ile üç erkek kardeş kaldı Şerho Ağanın soyundan.

BAŞAĞITÇI— Fasla Kadın gelin geldi kasra. Alnında kan lekesi, kan Bedirhan Ağanın vurduğu damadın.
Fasla Kadın gelin geldi kasra kan bahasına ve öteki üç kardeş canın aldı Bedirhan Ağanın.

AĞLAYICI KADINLAR— Üç erkek kardeştiler, Şerho Ağanın soyundan kalan. En büyüğü sabırdı, ortancası öfke, en küçüğüyse ölüm.

HEP BİRDEN— Ölüm en gençleriydi ve en güzelleri.

(Duvar dibini aydınlatan bütün ışıklar hızla yukarı kayar. Ve ansızın devriye yolundaki Tüfekliler —büsbütün— aydınlanır. Aşağısı büsbütün karanlıkta kalır. Bir ışık kaydırmasıdır bu. Geçiş, hızlı ve yatay bir ışık çizgisi halinde olmalıdır.)

BİRİNCİ TÜFEKLİ— Toprak ağıyor. Güneş ışığını toprağa dökmeye başladı.

İKİNCİ TÜFEKLİ— Geriniyor toprak. Sabahın rüzgârıyla uykusunu açıyor ekinler.

ÜÇÜNCÜ TÜFEKLİ— Bedirhan Ağanın kanı kurumadan kasrın duvarlarını güneşe kavuşturmak gerek. Duvarın alnına vurulan kara lekeyi silmek gerek.

DÖRDÜNCÜ TÜFEKLİ— Sabah oluyor. Ağlayıcı Kadınların inlemesi çoğaldı. Cümle köylü, tekmil aşiret adalet bekler, akşamın kararmasına dek...

BEŞİNCİ TÜFEKLİ— Güneşin doğması ve batması... Bir gün... Hepsi hepsi bir gün.

ALTINCI TÜFEKLİ— Her vakit ölümü düşünmekteyiz. Ölüm içimizde gizli bir nehir gibi her daim akar durur. Toprağa bakarken, göğe bakarken...

YEDİNCİ TÜFEKLİ— Sevdaya bakarken...

SEKİZİNCİ TÜFEKLİ— Cümle hayatı bir ölüm gibi yaşamaktayız.

BİRİNCİ TÜFEKLİ— Ölümün ve hayatın kanunu olsa gerek bu.

İKİNCİ TÜFEKLİ— Yanımız yöremiz mezar taşı, yanımız yöremiz ferman.

ÜÇÜNCÜ TÜFEKLİ— İşte güneş aşikâr ediyor toprağın yüzünü. Kurumuş kan gibi rengi toprağın.

DÖRDÜNCÜ TÜFEKLİ— Gayrı ölüsünü kaldırmak gerektir Bedirhan Ağanın.

BEŞİNCİ TÜFEKLİ— Bu gün kasırda mahkeme kurulacak. Bu gün kasrın duvarları namusunu kurtaracak.

ALTINCI TÜFEKLİ— Fasla Kadın o yılan güzelliğiyle açmıştı bu kasrın kapısını. Geldiği gün kasrın duvarlarında zehirli otlar bitti. Otlar onun çimen yeşili gözlerinden aldılar renklerini.

YEDİNCİ TÜFEKLİ— Ve zehirlerini.

SEKİZİNCİ TÜFEKLİ— Gözleri kör eden güzelliği bin başlı bir

yılan gibi uyuşturdu Bedirhan Ağanın öfkesini.

(Kevsa Ana, merdivenin başında aydınlanır. Kendiyle konuşurken basamakları birer birer çıkacak ve Tüfeklilerin yanına varacaktır)

KEVSA ANA— Lanet olsun gelin geldiğin güne Fasla Kadın! O güne lanet olsun! Bedirhan, seni atının terkisinde kasra soktuğunda Şerho Ağa aşiretinin erkekleri yüzlerini toprağa döktüler. Kahırlarından ve utançlarından insan içine çıkamadılar bir zaman. Ve de bizim muradımız da buydu. Bedirhan hevesini alır senden ve de seni utancınla bir kıyıya bırakır, unutur gider belledik. Lakin kim bilir hangi ölümdür ki sana bu zehir güzelliğini bağışlamış. Ve de sen kim bilir hangi büyüler ve tütsülerle mil çektin Bedirhan'ın gözlerine. Seni avrat belledi, üstüne kadın almadı. Aşiretin en güzel, en asil kızlarına yüz çevirdi bir bir... Seni minderine ortak etti ölesiye.

(Kevsa Ana en üst basamağa varır, ardına döner. Aşağıya Fasla Kadına bakar. Kimse Kevsa Anayı duymamaktadır.)

KEVSA ANA— Lanet olsun gelin geldiğin güne Fasla Kadın! Kanlı çarşafına lanet olsun! Kanlı kızlığına lanet! Akıttığın zehire, ak çarşafın kara muştusuna lanet olsun!

(Işık ansızın Kevsa Ananın üzerinden bir yıldız gibi aşağıya kayar. Sahnenin bir yanında dört Tüfekli belirir. Omuzlarında yatay olarak tüfek tutarlar. Gelir kefeni kaldı-

rırlar. Kefenin dört ucundan tutup bayrak gibi sallandırırlar. Sahnenin bir başka köşesine çekilip, donmuş bir biçimde tetik beklerler.

(Kefen, ilk gecenin çarşafıdır şimdi.

(Bedirhan Ağanın sırtı seyirciye dönüktür. Üstünde ceket, ayağında şalvar, arkasında kavuşturduğu ellerinde ise kehribar tesbihi vardır. Fasla Kadın ırağında ama aynı hizada, ölümcül bir suskunlukla durmaktadır... Kısa bir sessizlik... Bir resim donukluğu...)

BEDİRHAN AĞA— Boynun büküktür Fasla Kadın. Gerdeğinde yas tutarsın.

—Kısa bir sessizlik—

BEDİRHAN AĞA— Bana düşmansındır değil? Eline silah versem şakağıma sıkarsın. Lakin unutma sen benimsen gayrı, kan bedelimsin. O dik boynunu eğmeyi öğrenirsen bir gün.

FASLA KADIN— Ben atının terkisinde ölmüşem Bedirhan Ağa. Gerdeğe getirdiğin canım değil, bedenimdir.

BEDİRHAN AĞA— Lakin ben canını isterem Fasla.

FASLA KADIN— Öyleyse vur beni Bedirhan Ağa. Beni toprağa gelin et. Madem ki bir er kişisen sen ve de ağasan, bıçak vurduğun boyna can çekiştirme.

BEDİRHAN AĞA— Boynuna bıçak değil, dil vuracağım Fasla. Yatağına sığmayan ırmağa bent vuracağım. Karım olacaksan bu gece. Sana senin bedenini anlatacağam.

FASLA KADIN— Ya kanlı ellerini hangi ırmakta yıkayacaksın Bedirhan Ağa? Kanlı ellerini duvağımın akıyla mı yuyacaksın? Eğer öldürmeseydin Davud Ağanın oğlu açacaktı duvağımı bu gece, sen değil.

BEDİRHAN AĞA— Çok güzelsin Fasla. Duvağın tülünü yakıyor güzelliğin, yüzünü aşikâr ediyor. Bu güzellik yüzbin insanın kanını ve de yüz bin dönüm toprağı unutturur insana.

FASLA KADIN— Güzellik geçicidir Bedirhan Ağa. Lakin öfkenin, hıncın ve de intikamın baki olduğunu helbet sen herkesten iyi bilirsin.

BEDİRHAN AĞA— Sevda da bakidir Fasla. Hasret de, zulüm de. Senin güzelliğine güzellik değil, zulüm denir Fasla Kadın. Kim bilir belki benim sevdam da bakidir. Zulmüne yoldaş olur.

FASLA KADIN— Bir ağadan çok, bir insana benziyorsun Bedirhan Ağa. Dilinse dengbej dilidir.

BEDİRHAN AĞA— Sev beni. Sahip çık bana. Yüreğimin cümle mülkünü sana bağışlarım dilersen. Ben atın terkisinde doğmuşam bu gün. Ve gerdeğe getirdiğim hem canım, hem bedenimdir. Ve şimdi ilk gece hakkımı isterem senden. Ver örüklerin çözeyim Fasla, ver çözeyim.

(Bedirhan Ağa, Fasla Kadının yüzünü açar, örüklerini çözerken ışık zayıflar; Çarşaf tutan Tüfekliler üç el ateş eder ve uygun adımlarla iki geri, bir ileri sanki halay çeker gibi çıkarlar. Çıkarken hele-hey çekerler.)

ÇARŞAF TUTAN TÜFEKLİLER—
Bedirhan Ağanın çarşafını uğurlarız,
Bedirhan Ağanın erliğini kutlarız!

(Çarşaf tutan Tüfekliler, tam sahneden çıkacakken ışık, ansızın ve yeniden yukarı kayar. Yeniden Kevsa Ana bir ışık dairesi içerisinde görünür. Ve kaldığı yerden sürdürür. Bu ışık kaymaları tıpkı bir yıldız kayması gibi olmalıdır. Bir ölüm haberi verir gibi.)

KEVSA ANA— Lanet olsun kanlı çarşafına Fasla Kadın! Lanet olsun kadınlığına!

(Kevsa Ana devriye yolunda yürür. Teker teker Tüfeklilerle konuşur:)

KEVSA ANA— Bir şey görmekte misin?

BİRİNCİ TÜFEKLİ— Ova bir çarşaf gibi Kevsa Ana. Yollar gölgesiz.

KEVSA ANA— Bir toz bulutu da mı yok ufkun çizgisinde?

İKİNCİ TÜFEKLİ— Gökyüzü kızgın sini. Cümle gölgeler kızışmış.

KEVSA ANA— Ya atlıların sesi? Nal şakırtıları da mı duymaz kulaklarınız? Kurşun mu aktı kulaklarınıza?

ÜÇÜNCÜ TÜFEKLİ— Sıcaktan rüzgârın kolu kanadı uyuşmuş, nefesi bile çıkmıyor.

KEVSA ANA— Bir nefes olsun yok mu tozlu yolların terkisinde esen?

DÖRDÜNCÜ TÜFEKLİ— Uzakta bir top toz bulutu belirdi, dağıla dağıla çoğalan, ovanın tasvirini bulandıran.

KEVSA ANA— Hani nerde, nerde?

BEŞİNCİ TÜFEKLİ— Ya nalların, ya kırbaçların şakırtısı rüzgârın nefesinde taşıdığı ve de sessiz ovanın bir uğultu gibi yaydığı...

ALTINCI TÜFEKLİ— Bedirhan Ağa peşine atlıları takmış ve atının terkisini namusu gibi koruyarak yaklaşmaktadır kasra...

KEVSA ANA— Şükürler olsun Allahım! Şükürler olsun sana!

YEDİNCİ TÜFEKLİ— Gelin geliyor sana Kevsa Ana. Şerho Ağanın kızı geliyor! Baskınlı bir düğünden en büyük ganimet!

SEKİZİNCİ TÜFEKLİ— Kan bedeli bir gelin geliyor. Cümle derdi, öfkesi, hıncı ve intikamıyla. Ve de en büyük utancıyla.

(Işıklar yiter. En son Tüfekli de yüzünü döner. Bembeyaz bir kefen oluverir giysisi. Kevsa Ana, soluksuz donar, kalır.)

KEVSA ANA— Sen! Erim! Kocam! Ağam! Kara Rüso! Hayal mi görmekteyim? Düş müdür? Yoksa kıyamet habercisi midir, mezarından firar eden suretin?

KARA RÜSO'NUN HAYALETİ— Kasrın duvarları açıyor kara peçesini. Bir hayaldir yaşadığımız zati. Öldürmek göz kırpımı, ölmek de. Lakin yaşayan nedir, bizden geriye kalan ne? Elden ele dolaşan bir kehribar tesbih, bir kanlı mavzerin pervasız tetiği, bir can, bir can daha, bir can daha... Ya yaşayan nedir Kevsa? Oğlumuza miras bıraktığımız ve de ondan oğluna kalan? Baki olan nedir?

Ben öldüm. Sizi zulmünüze bırakıyorum. Öldürmek bir kez töre oldu mu, bir tek budur yaşayan. Ama tetikle, ama kelamla, ama usul usul, ama bin yıllık öçlerin terkisine verip intikam şeytanlarını...

Ben öldüm. Lakin bu duvarlar gayrı zehir yeşilidir Kevsa.

Bu duvarların zehir yeşili kınası parlayacak bir vakit daha güneşin alnında.

Yeni bir kurbanın kanı alınana dek.

Sonra kan yuyacak bütün duvarları. Ve bir zaman sonra her şey durulacak.

Haydi açın kapıları!

Haydi açın kapıları!

(Ansızın ışıklar yanar. Hayalet kaybolur. Tüfekliler hep birden bağırmaktadırlar:)

TÜFEKLİLER— Haydi açın kapıları! Bedirhan Ağa kasra gelin getirdi! Haydi açın kapıları!

(Kevsa Ana donmuş kalmıştır; kendi ıssızlığıyla bir süre şaşkın bakınır. Sonra yavaş yavaş merdivenleri inmeye başlar. O merdivenleri inip, yerini alırken Tüfekliler:)

TÜFEKLİLER— Üç erkek kardeştiler Şerho Ağanın soyundan kalan,
BİRİNCİ TÜFEKLİ— En büyüğü sabırdı,
İKİNCİ TÜFEKLİ— Ortancası öfke,
ÜÇÜNCÜ TÜFEKLİ— En küçükleriyse ölüm,
TÜFEKLİLER— Ölüm en gençleriydi ve en güzelleri.

(Işıklar yine yatay bir çizgi halinde ve yine ansızın hızla şağıya kayar. Aşağısı büsbütün aydınlanır. Yukarısı yeniden karanlığa —olağan aydınlığına— döner. Bir noktalama tamamlanmıştır.)

FASLA KADIN— Ve kasırda rivayet olunur ki, Fasla Kadın en küçüğünün gönderdiği ulaklara gönül düşürmüş, hatırına yüz sürmüş ve bir gece yarısı ulaşmış kasrın gizli merdivenlerini ovaya açan ölüm kapısına.
Üç kardeşine ve onların namlularına kasrın avlusunu ve de Bedirhan Ağanın bedenini açmış. Aynen böyle rivayet olunur.
İşte taziye hukukuna sebep kimsenin diyemediği rivayet budur!

Işıklar.

ara oyun

(Mavi bir duman içerisinde, belirsiz bir mekânda oynanmalıdır bu oyun. Bütün oyuncular bembeyaz giysiler giymelidir. İbrahim'i Bedirhan Ağa, Hacer'i Fasla Kadın, İsmail'i Heja oynayacaktır. Anlatan'ın konuştuğu sürece oyuncular, sözsüz bir oyun gibi anlatılanları yansılayacaklardır.)

ANLATAN— Ve Tanrı, İbrahim'den oğlunu Kâbede kurban etmesini istedi. İbrahim eve kederli geldi. Hacer, kocasına üzüntüsünün nedenini sordu. İbrahim hiçbir şey söylemedi. İsmail'i getirmesini ve Tanrının çağrısına gideceklerini söyledi. İsmail en iyi esvaplarını giyindi. İbrahim, karısından ip ve kılıç istedi. Hacer'in gönlüne kuşkular yürüdü. Lakin, İbrahim'in istediği iple, kılıcı getirdi. Sonunda İbrahim hem Hacer'e, hem İsmail'e gerçeği söyledi.

Ve hep birlikte Kâbeye, yola çıktılar.

İSMAİL— Gecikme baba, işte başım.

ANLATAN— dedi. Ve sonra İbrahim dua etti. Ardından İsmail:

İSMAİL— Karanlıktan korkarım. Mezarıma her gelişinizde bir mum bırakın. Başucumda hep bir mum yansın.

ANLATAN— dedi. Ve babasına gözlerini bağlamasını söyledi.
Sonra Hacer dedi ki:

HACER— Bir deve veya bir koyun bile kurban edilirken ona su verilir ya İbrahim. Oğlumuz, bir deveden ve bir koyundan bile daha mı değersizdir?

KARANLIKTAKİ KALABALIK— Su! Su! Su!
Toprağa su!
Gönüllere su!
Susuzlara su!

(Şimşekler çakar, gök gürler, yağmur yağmaya başlar. İbrahim, İsmail'i kurban edecekken:)

KARANLIKTAKİ KALABALIK— Gökten koç hiç inmedi!
Gökten koç hiç inmedi!

(İsmail yığılır kalır.)

IBRAHİM— Yağmur dindi.

Işıklar.

İKİNCİ BÖLÜM

(Kasrın geniş avlusu. Arkada mazgallar. Sızan ışık Aşiretin ululari, ataları, şeyhleri. Kevsa Ana bir köşede sus kun, ölümcül, kalabalıkta tek kadın.)

MAHKEME SAHNESİ

(Surların üzerinde bir yaşlı ermiş kişi belirir. Beya eteklerini toplayarak ve beyaz sakallarına parmak vurarak devriye yolunu yürür; basamakların başına gelir; yava yavaş basamakları iner. Avluya vardığında avlunun ışığ çoğalır. Ermiş kişi, Ulular katındaki yerini alır. Bunları ya parken uzun uzun anlatır:)

YAŞLI ERMİŞ KİŞİ— Şerho Ağanın yüzünü yere yıkmak için, tek kızı Fasla Kadın kaçırılınca, Şerho Ağa, o gün bu gün yüzünü toprağa vermiştir. Ya kızımın, ya erinin kanı alınmadan yüzüm topraktan kalkmaz buyurmuştur oğullarına. Ve de aşiretimizin erliği, şerefi ve de namusu gayrı toprağa bakar diye buyurmuştur. Ölüm ve kan kaçınılmaz olmuştur.

Vakta ki, vakitlerden bir vakit, Şerho Ağanın üç yiğit oğlu, üç yağız ölüm olup da gizli merdivenlere ulaşan

gizli kapıya vardıklarında, Şerho Ağanın yüzü topraktan kalkmış, gözünü ufka vermiştir. Yüreğinin gümbürtülerini ufka emanet etmiştir. Ve de Bedirhan Ağa öldürülmüştür. Gayrı esmer sureti toprağa çizilmiştir.
Ve kasırda rivayet olunur ki, Fasla Kadındır elini ihanetine emanet eden, gizli merdivenlerin kapısını zehriyle eriten ve erinin, kocasının, çocuğunun babasının canını ölümle değiştiren...
Aşiretine ve öpeöz kardeşlerine borcunu ödeyen Fasla Kadındır; aşiretlerin kan alma, can alma nöbetinde sırayı değiştiren...
Ol rivayet böyledir.
Şimdi Fasla Kadın ve ihaneti mahkeme edilecektir.

(Yaşlı Ermiş Kişi, avlunun düzlüğüne varmış, avlunun aydınlığı artmıştır. Yaşlı Ermiş Kişi yerini alır. Bekler. Kısa bir sessizlik...)

İRİNCİ YAŞLI— Fasla Kadını huzura getirmek vakti gelmiştir ulu kişiler?

İNCİ YAŞLI— He ya, gelmiştir. Huzura girsin.

(Birinci Yaşlı, Ulağa el eder. Ulak çıkar. Kısa ve gergin bir sessizlik yinelenir. Az sonra Ulak, Fasla Kadınla birlikte girer.)

RİNCİ YAŞLI— Yaklaş Fasla Kadın. Rivayeti bilmektesin. Söyleyecek kelamın vardır elbet, mahkemenin önünde söyleyesin.

SLA KADIN— Söylenecek kelam en başta söylenmiştir er kişiler. Kader ya da töreler söylenecek kelamı söylemiştir.

İKİNCİ YAŞLI— Kaderden, töreden öte senin bir suçun yoktur Fasla Kadın?

FASLA KADIN— Aklımla ve de kalbimle bir suça bulaşmamışam ben. Lakin suçum dişi olmaktır. Kanlı bir düğünün gerdeğine bulanmış, lanetli bir gelin olmaktır.

ÜÇÜNCÜ YAŞLI— Bütün ulular, atalar toplanıp Bedirhan Ağanın katlini konuşmuşlardır. Ve de sorulmuştur ki:
Bu kasrın içinden kim ola ki, kasrın gizli kapısını ölüme açа ve de gizli merdivenlere ışık tuta?
Bedirhan Ağa, bu kasrın, bu aşiretin öpeöz ağasıdır. Hangi yürek eline böyle bir hüküm buyurur? Kimin gözünü hayınlık bağlar bu kadar?

FASLA KADIN— Bilirem hayli müşkül bir durumdur. Gizli kapıyı açan el, bir kördüğüm olmuş önünüzde durur.

DÖRDÜNCÜ YAŞLI— Lakin sen bu aşiretten değilsen Fasla Kadın. Ve de Şerho Ağanın kızısan. Ve de öpeöz düğününden kaçırılmış bir düşman kızısan. Ve de aşiretin yüzünü topraktan kaldırmaya sebep, böyle bir kanlı işe bıçak bileyebilirsen. Ve de kocanı ölüme verebilirsen.

FASLA KADIN— Bedirhan Ağa, benim erimdi, kocamdı. Tenimin ve de canımın sahabıydı. Yüreğimin mülkünü edinmişti bir başına. Dinmek bilmez bir kan davasına sebep, erimi ölüme yollamam ben. Bunu böyle bilesiniz Ulu Kişiler.

BİRİNCİ YAŞLI— Başın diktir Fasla Kadın. Doruklarında her daim duman taşımışsan. Bu mahkemendir senin. Dilin biraz daha kısa, yüzün daha yumuşak ola ki, olup bitenin özüne ulaşak, gerçeğin sırrını çözek.

FASLA KADIN— Bilirem azrailin kılıcı üstümüzde eğleşir ağalar; lakin gönlümden de kervanlar geçer...

BEŞİNCİ YAŞLI— Yani sen demektesindir ki, bu işte benim hiçbir suçum, hiçbir günahım yoktur.

FASLA KADIN— Kelamın doğrudur ata kişi. Lakin kaderin kervanında hükmüm yürümez.

BİRİNCİ YAŞLI— Tanığın vardır Fasla Kadın?

FASLA KADIN— Tanığım sevdamdır ağalar. Ve de tanığım kocamdır. Lakin şimdi her ikisi de topraktır.

İKİNCİ YAŞLI— Sevdanın tanıklığa buyrulduğu ne zaman görülmüştür Fasla Kadın? Bize söze gelen, sese gelen tanık göster.

FASLA KADIN— Sevdanın hası sese de, söze de gelmez ağalar. Sevdanın hası suskun yaşanır. Hangi dilin gücü yüreği aşikâr etmeye yeter?

ÜÇÜNCÜ YAŞLI— Mahkeme edilen senin sevdan değil, Bedirhan Ağanın ölümüdür Fasla Kadın. Bize sevda destanı anlatmaktasın.

DÖRDÜNCÜ YAŞLI— Ve de bunları anlatmakta devam edersen, sevda destanını ölümle bağlayacaksın.

FASLA KADIN— Zati destanın bir yüzü sevda, bir yüzü ölümdür ağalar.

BEŞİNCİ YAŞLI— Bakasın Fasla Kadın, bize olan biteni anlatırsan, yüreğin sakin ve de vicdanın temiz olarak ulaşırsan cennet katına.

Günahlarını ve de sırlarını toprağın suskunluğuyla paylaşma; anlat bize olan biteni!

FASLA KADIN— Olan bitenin özü şudur ağalar: Ben ölüme yazgılıydım. Daha Bedirhan'ın terkisinde ulaşırken kasrın kapısına, belliydi ki, ben ölüme yazgılandım.

Ya sizler, ya aşiretim zati yaşatmayacaktı beni. Lakin bunun zamanı belli değildi. Ve de canıma kimin kıyacağı? Ve de ben geldiğimin haftasına, ölümüme, yani Bedirhan'a sevdalandım. Arımı, utancımı unuttum. Erimi, kocamı, yiğidimi sevdim. Ona bal topundan yiğit bir oğlan verdim. Ve bunca yıldır ölüm beklerim.

Ha Şerho Ağanın yiğitleri, ha kasrın Tüfeklileri... Helbet kıyılacaktı canıma. Bunu bilmekteydim. Ve herhal ecelin zamanı geldi.

Yormayın ak sakallarınızı, verin hükmünüzü Bedirhan'a gideyim!

KEVSA ANA— Söyleyecek son sözün budur Fasla Kadın?

FASLA KADIN— Budur aney.

BİRİNCİ YAŞLI— Gayrı ölüm kâğıdını boynuna asarsın Fasla Kadın.

İKİNCİ YAŞLI— Sırat köprüsüne ayak basarsın.

ÜÇÜNCÜ YAŞLI— Bildiklerinin, gördüklerinin ışığını bizden uzak tutarsın.

DÖRDÜNCÜ YAŞLI— Belli ki ecelden haber alma zamanı geldi.

BEŞİNCİ YAŞLI— Canına hüküm verme zamanı geldi.

FASLA KADIN— Artık ben ölümün ötesine düşmüşem er kişiler;

Hükmünüz bedenimedir, canıma değil!

BİRİNCİ YAŞLI— Tekmil kelam söylenmiştir Fasla Kadın?

FASLA KADIN— Tekmil kelam söylenmiştir.

BİRİNCİ YAŞLI— Son sözün budur Fasla Kadın?

FASLA KADIN— Budur.

Lakin kasrın kapısını açan el hâlâ kördüğüm olmuş önünüzde durur.

BİRİNCİ YAŞLI— Çıkasın dışarı Fasla Kadın. Buyruğun verilecek.

(Fasla Kadın ve Ulak çıkarlar. Yaşlılar bir süre birbirleriyle mırıltı halinde konuşurlar.)

YAŞLI ERMİŞ KİŞİ— Hükmünüz hazır olmuştur Ulu Kişiler?

BİRİNCİ YAŞLI— Hazırdır. Heja Ağa huzura çağrılsın.

(Ulak çıkar. Az sonra Heja (Ağa) girer. Huzura durur. Heja Ağanın girmesiyle birlikte, Tüfekliler de girer ve devriye yolundaki yerlerini alırlar. Kısa bir sessizlik.)

BİRİNCİ YAŞLI— Bilirsen mi ne buyuracağız sana Heja Ağa?

HEJA AĞA— Bilirem atalar, beni azrail edeceksiniz.

BİRİNCİ YAŞLI— O ne biçim söz eyle Heja Ağa? Babanın kanı daha yerde durur. Ruhu mezarının üstünü dolanır. Sense onun tek oğlu, adının tek sahabısan...

BÜTÜN YAŞLILAR— Babanın öcünü almak sana düşer,
Babanın kanlısının canına kıymak sana düşer,
Kasığından düştüğün anan bile olsa bu,
bu canı almak sana düşer.

YAŞLI ERMİŞ KİŞİ— Hüküm verilmiştir.
Son kelam söylenmiştir.

TÜFEKLİLER— Kutlu bir törendir bu!
Güneş bir mızrak boyuna vardığında ananı vuracaksın Heja Ağa. Unutma güneşin bir mızrak boyuna yükseldiği vakit, ölümün vaktidir. Al şu tabancayı Heja Ağa. Babanın kanı gayrı sana emanet!

(Kevsa Ana kalkar, kuşağından bir tabanca çıkarır. Öper, başına koyar. Sonra Heja Ağaya uzatır. Bir süre derin bir sessizlik olur. Heja Ağa umarsızdır. Gergindir.)

HEJA AĞA— Aklım bir yanda, yüreğim bir yandadır Kevsa Aney.

KEVSA ANA— Akıl ile yürek bir araya gelmez oğul. Kader de zati budur. Ya yürekten olursun, ya akıldan. Ve lakin akıl felaketin ortasında lazım olur insana.
Al şu tabancayı Heja, ağalığın kutlu olsun! Erliğin kutlu olsun!

HEJA AĞA— Kulağımda anamın ninnileri, masalları...

BÜTÜN YAŞLILAR— Yerde öç vaktini bekleyen babanın kanı...

HEJA AĞA— Göğsünden emdiğim süt, daha ağzımın kıyısında kurumamıştır.

BÜTÜN YAŞLILAR— Babanın kanı toprağın üstünde daha kurumamıştır.

TÜFEKLİLER— Toprağın kan vakti geldi Heja. Toprağın da töresi vardır. Geciktirmeye gelmez.
Babasının öcünü yerde koyan oğuldan bize ne ata olur, ne ağa Heja. Bunu bir iyice belleyesin.
Biz ağamızdan gayrısına dizgin tutturmayan Tüfekli-leriz, Aşiretimizin şerefine baş koyan yeminlileriz!

HEJA AĞA— Yüzüme kan seğirtir, alıcı kuşlar konar yüreğime. Lakin ödeyeceğim borcumu babama ve de aşiretime. And olsun ödeyeceğim!

(Heja Ağa kendine uzatılan kara tabancayı alır, öper, başına koyar. Sonra kuşağına saklar. Çıkar.)

BİRİNCİ YAŞLI— Gayrı yeni ağamız Heja'dır. Her sözü buyruktur, her kelamı aşiretimize ışıktır.

(Birinci Yaşlı ayağa kalkar, ardından herkes kalkar.)

BİRİNCİ YAŞLI— Ağalığın kutlu olsun Heja Ağa.

TÜFEKLİLER— (*Tek sıra haline gelir, havaya ateş ederler.*) Ağalığın kutlu olsun Heja Ağa!

Işıklar.

(Kasırda avlu.

(Gün bir mızrak boyu yükselmiştir. Geride aşiret mızrağına vuran güneş, mızrağın taş avluda uzayan ölümcül gölgesi.

(Seyirciye ilk anda gerdek gecesinin yinelendiği izlenimi verilecektir. Heja Ağa, babasının ceketini, şalvarını giymiştir. Sırtı seyirciye dönük durmaktadır. Elinde bir kehribar tesbih. Fasla Kadın gene aynı uzaklıkta durur. Bir süre resim donukluğu. Bir yanılsama. Sonra Heja Ağa yavaş yavaş döner yüzünü. Gerdek gecesinin yanılsaması bozulur. Ölümün gerçeği başlar.)

HEJA AĞA— Nasıl sessiz ortalık...

FASLA KADIN— Kasrın nefesi kesilmiş...

HEJA AĞA— Gün bir mızrak boyu yükselmekte...

FASLA KADIN— Herkes nasıl bekler,
Herkesin yüreği nasıl tetikte...

HEJA AĞA— Kanı çekilmiş her yerin,
Kasrın duvarları bir nabız gibi atmakta...

FASLA KADIN— Mızrağın gölgesi uzar durur kuru toprakta, çatlamış dudakları toprağın.

HEJA AĞA— Ellerim kupkuru, parmaklarım toprağa gömülü sanki, kunt olmuş kımıldamaz.

FASLA KADIN— Batan güneşe mâni olunmaz Heja. Akan su durdurulmaz. Ekin geciktirilmez.

HEJA AĞA— Ne bahtsız oğulam ben aney. Ne kara bir yazı yazılmış alnımın çatına ve de tetik tutan şu kopasıca parmağıma...

FASLA KADIN— Şu bozkır kime baht vermiş Heja? Hangi alnın yazısı makbul?

HEJA AĞA— Şu koca bozkırda kaç alın yazmıştır ana canına kıymağı? Bu mümkünsüz işi kaç yürek yüklenmiştir?

FASLA KADIN— Sen bir ağa oğlusan. Heja. Ve gayrı bir ağasan, bir er kişisen! Gayrı sana yüreğinin bütün kapılarına kilit vurmak düşer.

HEJA AĞA— Yüzümde tüy bitmedi daha aney, daha bıyığı mülk edinmeden ağalığı mülk edinirem. Bir yanlış hesap vardır bu işte. Ve de tetiğimin kıblesinde ilk anam durur.

Kaç yürek dayanır bu mümkünsüz işe? Kaç yürek?

FASLA KADIN— İnsan demek, töre demektir Heja. Sade bu bozkır değil, aha şu bozkıra yaban duran makinaların geldiği gâvur elleri bile kendince bir töreye sahaptır.

Töre demekse ölmektir, öldürmektir. Ha usul usul, ha bir göz kırpımında...

Sana düşen beni vurmaktır oğul.

HEJA ANA— Bilirem sen suçlu değilsindir aney. Kapıyı sen açmamışsan. Yüreğim bunu söyler, buna inanır.

FASLA KADIN— Mahkeme kararın vermiştir oğul.

HEJA ANA— Kapıyı sen açmadın. Merdivenlerin dibine sen varmadın. Sen babama sevdalıydın!

FASLA KADIN— Ne değişir a be oğul? Zati suç dediğin nedir ki? Güneş de, hava da, su da hepimizin payına düşmez mi? İşte onun gibi bir şeydir suç.

Ben on beş yıldır ölümle hısımdım, akrabaydım. Şimdi yorgun kollarımı açmışam, beklerim...

Hem ölümü, hem babanı...

HEJA AĞA— Omuzlarım bu yükü nasıl kaldırır aney? Senin de bana merhametin yoktur Ata Kişiler gibi. Onlar da vur der, sen de vur dersin! Ya ben ne derim, aney? Ya ben

ne derim?
Dara düştüğümde senin kollarında teselli bulurdum, ya şimdi kimin kollarında bulacağım?

FASLA KADIN— Zamanın kollarında oğul, zamanın kollarında...

HEJA AĞA— Ağalığımın cülusu böyle mi kutlanacaktı aney? Böyle mi oturacaktım ağalık minderine?

FASLA KADIN— Ne diyeyim oğul, belki bir gün kader de yorulur.

HEJA AĞA— Ben yorulmuşam aney, aha bu ilk günümde ben yorulmuşam... Bitkin düşmüşem.

FASLA KADIN— Yüreğini umarsızlığa salma Heja. Erliğin adına, ağalığın adına beni vurman gerektir. Başı eğik bir çaresiz olmaktansa, anasını vuran bir oğul olmak gerektir. Meraklanmayasan, ben bunca zamandır ölüme hazırdım, onu beklemekteydim.

HEJA AĞA— Lakin ben hazır değildim aney.

FASLA KADIN— Haydi çek tetiği Heja! Ağalığın kutlu olsun! Eğleştikçe yüreğin kabarır bilirem, haydi çek tetiği!

HEJA AĞA— Gözün bağlayayım ister misen aney?

FASLA KADIN— İstemem! Canımın bedenimden uçtuğu, gözümün dünya ışığı gördüğü son dakkaya kadar yüzün görmek isterem.

HEJA AĞA— Benden razısan aney?

FASLA KADIN— Senden razıyam oğul. Tanrı da senden razı olsun. Emzirdiğim süt helal olsun!

HEJA AĞA— Son bir dileğin vardır aney?

FASLA KADIN— Dilerim yağmur ıslatmasın namlunu Heja,
bereketli olmasın namlunun ucu,
sıktığın ilk ve son kurşun olsun bu,
bir cana kıymak için
sıktığın ilk ve son kurşun!

HEJA AĞA— Ağalığa öz anasını vurarak başlayanın parmağı gayrı tetikten uzak duramaz aney,
Ellerini ana kanına bulayan oğul, gayrı tetikten uzak duramaz.
Belli ki ağalığım zorlu olacak.
(...)
Ya kendinden yana bir dileğin yoktur aney?

FASLA KADIN— Cesedim gözyaşından ve mezardan yoksun kalmasın. Kendimden yana başkaca bir dileğim yoktur.

HEJA AĞA— Söz aney, ağa sözü. Ne gözyaşından, ne mezardan yoksun kalacak cânım bedenin.

FASLA KADIN— Ne tetiğini, ne parmağını hatırlayacağım oğul, sade sevgini, sevgini hatırlayacağım.
Haydi beni Bedirhan'a kavuştur!

HEJA AĞA— Hazır mısın aney?

FASLA KADIN— Hazırım oğul. Hazırız.

(Heja Ağa, tabancasını yavaş yavaş doğrultur, anasının alnının çatına nişan alır, elleri titremektedir.)

FASLA KADIN— Titremesin elin Heja!
Yaprağına hükmeden bir ağaç gibi dimdik dur karşımda.

HEJA AĞA— Hakkını helal et aney, sana memleket bağışlamak isterdim. Bahtıma ölüm düştü. Evlatlık borcumu böyle ödiyrem.

FASLA KADIN— Helal olsun hakkım oğul, helal olsun. Benim memleketim ölümdür gayrı.

(Heja nişan tazeler. Sırtı seyirciye dönük, başını anasından öte yana devirerek ve uzun, korkunç, yankısı dinmeyen bir çığlık gibi:)

HEJA AĞA— Aneeeeeyyy!

(Ansızın silah patlar. Fasla Kadın vurulur. Tam düşecekken)

Işıklar

(Işıklar yeniden yandığında, Heja Ağa, kasrın avlusunda tek başınadır. Mazgallardan birinin önünde durmuş, ellerini arkasında kavuşturmuş, dışarıyı seyretmektedir. Dimdiktir. Bir süre fotoğraf donukluğu. Sessizlik. Az sonra bir ulak girer. Bir süre sessiz, korkak durur. Konuşmaz. Az sonra Heja Ağa başını usulca ondan yana çevirir. Bambaşka biri olmuştur.)

ULAK— Yıkanmıştır, duası okunmuştur. Buyurursan huzura getireceklerdir ağam.

HEJA AĞA— (*Az sonra*) Getirsinler!

(Ulak çıkar. Heja Ağa yeniden dışarıyı seyreder. Gene sessizlik. Az sonra dört köylü kişi, omuzlarında bir taht, üstünde bembeyaz kefenle Fasla Kadının ölüsünü getirirler. Kısa bir süre dururlar eşikte. Heja Ağa döner bakar, başını sallar. Dört köylü kişi, az önce Bedirhan Ağanın ölüsünün bulunduğu yere koyarlar cesedi. Geri geri çekilirler. Heja Ağa yaklaşır.)

HEJA AĞA— Herkes çekilsin huzurdan! Ağlayıcı Kadınlar da gelmesin! Onların iniltili dudaklarına düşürmem anamın taziyesini. Hiç kimse gelmesin! Buyruğumdur bu. Herkesçe biline! Bu avluya her kim ki bir adım atar, alnının çatından vururum onu. Tek başıma tutacağım anamın taziyesini. Bir başıma ve sessiz. Havar ki gayrı acılarımı saklayacak bir ıssızlık bulamam. Haydi herkes çekilsin huzurdan!

(Hizmetliler çıkar. Avlu bomboş kalır. Heja Ağa kefenin başına diz çöker. Sonsuz acılar, yıkımlar içindedir. Ağlamak istese de ağlayamaz artık. Her davranış yetersiz, her anlatım eksiktir. Kendini hiçbir biçimde ifade edemeyecektir artık. Usul usul kefenin başını kaldırır, omuzlarına kadar açar. Ve ansızın donakalır, yüzü değişir, şaşkın, korkulu bakar; Kefenin altından babasının ölüsü çıkmıştır. Geri geri çekilir. Çekilirken sahnenin dört bir yanından, surlardan, kapılardan insanlar doluşmaya başlar sahneye. Ağlayıcı Kadınlar, Tüfekliler,Yaşlılar, Hizmetliler, herkes... Büyük bir koro gibi, büyük bir çığlık gibi, bir cehennem ayini yapmaktadırlar.

(Heja Ağa, belindeki tabancaya sarılır, bağırarak havaya bir el ateş eder. O, ateş ederken ışıklar söner.

(Işıklar yeniden yandığında bomboştur avlu. Kefenin yüzü örtülüdür. Heja Ağa, aynı yerde, aynı biçimde durmaktadır. Bir düş müdür bu, bir sanrı mıdır? Tabancasını beline koyar, gelir, yeniden kefenin başına diz çöker.

(Kefenin üstüne kızıl bir ışık düşer.)

1980, 1981